

Art contemporani: ¿crisi d'un mercat?

A l'hora de fer una reflexió sobre la situació del mercat de l'art a l'estat espanyol, a Europa i en la resta del món, caldria primer plantejar algunes qüestions fonamentals.

¿Crisi del mercat de l'art? ¿Crisi dels especuladors de l'art? ¿Crisi del col·leccionisme d'art contemporani? Potser una manera de comprendre què passa al mercat de l'art del segle vint és analitzar la situació actual del món de les fires.

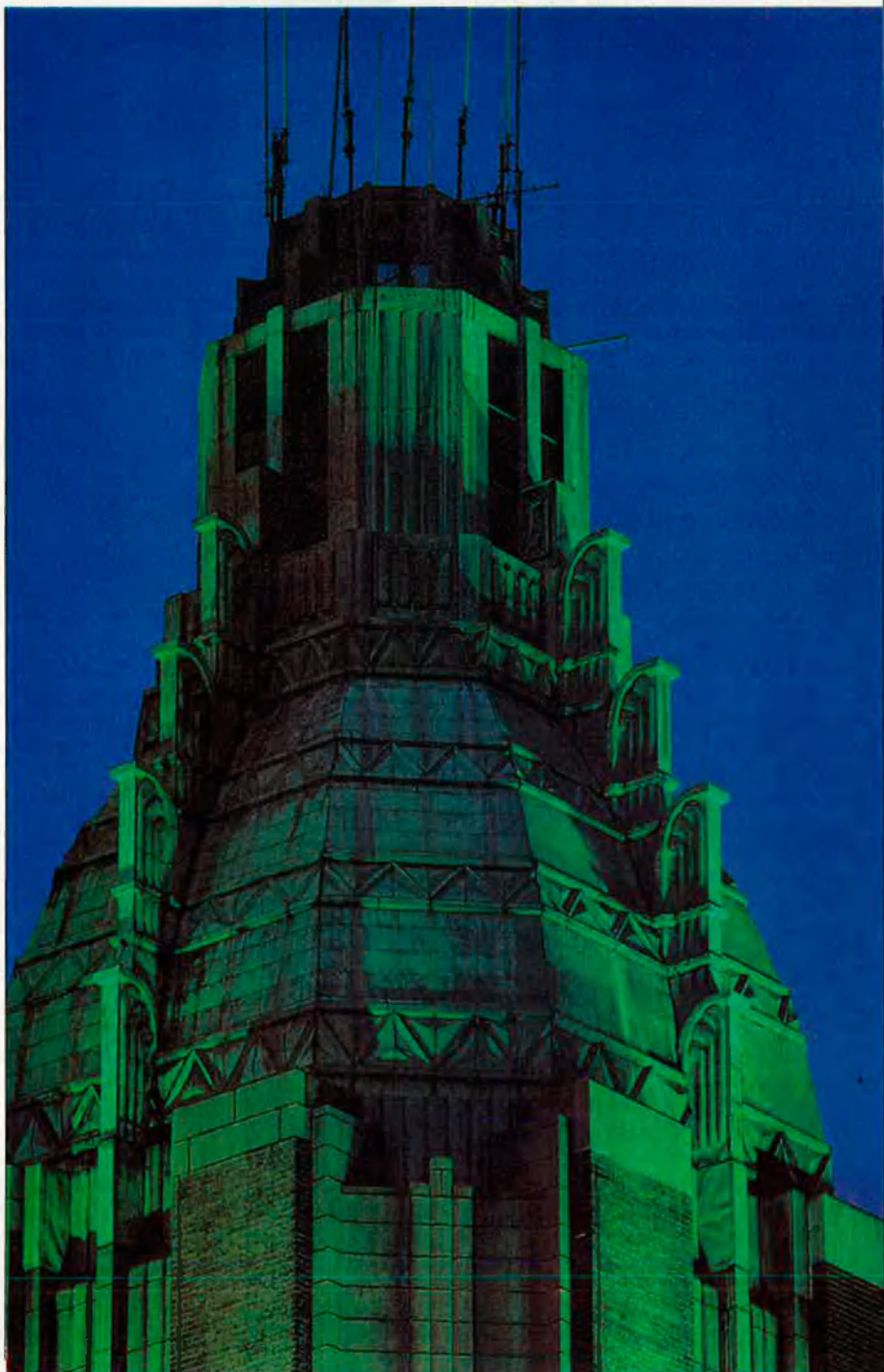
Fa molt poc de temps, el *Diari de Barcelona* (22-XI-91) es feia ressò de la crisi de vendes de la darrera edició de la Fira Internacional d'Art de Colònia. La manca d'inversió de països econòmicament forts com el Japó i els Estats Units havia deixat sense gaire futur les pròximes edicions de fires d'art contemporani a Europa.

Atès aquest panorama i la recessió que va patir la darrera edició de la fira d'art contemporani espanyola, és a dir Arco'91, la qüestió que cal plantejar és si un país pot suportar més d'una convocatòria anual d'art contemporani.

L'experiència ens ha fet comprendre després de les desastroses edicions perifèriques de Bilbao (Arterder), Barcelona (Biaf) i València (Interarte, 1984-90) que a finals de segle no hi ha possibilitats per a mantenir més d'una fira per estat.

Sobre el tema, podria contar una anècdota que va passar a l'edició d'Arco'90: la diputada del PSOE i esposa del president del govern espanyol va visitar l'estand de la revista d'art *Lápiz*, on li van presentar un dels col·laboradors de l'esmentada publicació, crític d'art i assessor d'una fira perifèrica. En aquest moment, Carmen Romero, potser amb molta lucidesa, va dir: ¿Una fira en la perifèria? Primer consolidem Arco i després ja parlarem de les fires autonòmiques.

El temps li ha donat la raó fins al punt que la mateixa Barcelona, que disposa d'un dels espais galerístics més desenvolupats de l'estat espanyol, ha renunciat a

organitzar una altra fira d'art.

Però el problema de la crisi del mercat de l'art no és sols un problema d'inversió dels diners negres a les fires d'art contemporani, ja siga a *Arco* (Madrid) *Fiac* (París), *Art Basel* (Basilea), o en qualsevol altra, és un problema relacionat, al nostre parer, amb el nou ordre internacional després de la crisi del golf Pèrsic; la reunificació d'Alemanya, el desmembrament del vell sistema polític, econòmic i cultural del socialisme europeu i en particular de l'URSS, etc.

Podem dir que la inversió especulativa dels diners en art contemporani s'ha desplaçat a altres sectors.

A tot això caldria afegir altres factors relacionats directament amb el mateix món de l'art.

Els preus de les obres d'art s'havien inflat. La presència d'especuladors era excessiva. Era ja molt difícil que el col·leccionisme poguera suportar una situació com la del panorama comercial de l'art durant la dècada dels vuitanta.

¿On va començar la debacle? Possiblement en una de les subhastes que Sothebys organitza periòdicament a Nova York. Fa un any, aproximadament, una del jove artista nord-americà, molt celebrat a Espanya, Julian Schnabel, no va vendre ni un quadre.

Tenint en compte aquesta crisi dels nous i joves valors –sobretot en un mercat que havia sorprès a tot el món i en què s'havia arribat a pagar, en la dècada dels vuitanta, més de 1.000 milions de pessetes per un quadre de Jaspers Jhons–, un artista espanyol establert a Nova York, Manuel Valdés, deia el següent: "Això és bo per al mercat d'art espanyol. Les coses tornaran a l'equilibri necessari del món de l'art. Cada producte té el preu que li correspon, i els especuladors havien desorbitat el mercat".

Aquesta tornada a la normalitat que reclamen els grans artistes espanyols (Saura, Arroyo, Valdés, Gordillo, Genovés, etc.) només afecta, en aquest moment, tres sectors de l'art: els joves artistes, els nous i improvisats galeristes i les fires.

Els joves artistes han trobat en l'ensenyament de l'art –les facultats de belles arts– una eixida al seu problema. Els professionals improvisats van desapareixent del mercat. I les fires d'art, o tanquen o aguanten com poden fins que arribe una situació millor.

Manuel Garcia

Un trio d'asos per a Ràdio 4

El 13 de desembre ens ha fet recordar, al Principat de Catalunya, la vida adolescent i en estat de coma de Ràdio 4, "la ràdio que us parla en català", la pionera de la normalització en el primer temps postfranquista. La ràdio ja difunta al País Valencià i a les Illes Balears.

Ho recordem amb nostàlgia. En efecte, fa quinze anys, el 13 de desembre de 1976, el canal 4 de RNE a Catalunya inaugurava oficialment un programa en català sota l'indicatiu de Ràdio 4, que emetia ininterrompudament des de les 7 del matí a la una de la nit. Els blocs de programació oscil·laven entre un 26 per cent d'informatius, un altre bloc semblant de musicals, un 18 per cent de culturals, un altre 18 d'entreteniment i esplai, i un 6 per cent d'infantils. Una ràdio com cal, com no era habitual des de l'ocupació militar de la Ràdio Associació de Catalunya el 1939. Una ràdio pública, en català, de qualitat. A la temporada 1977-78 l'àmbit d'influència de Ràdio 4 s'anà estenent: connectaven amb ella durant alguns moments del dia emissores com Costa Daurada d'Ulldecona, Ràdio Sabadell, La Veu de Girona, Ràdio Olot, Popular de Reus, Ràdio Vic, Ràdio Tàrraga, Ràdio Joventut d'Igualada, Ràdio Popular de Mallorca, etc.

Aquella primera etapa d'expansió culminaria a finals dels 80 amb experiències similars primer a les Illes Balears i després al País Valencià. A pesar d'una certa crisi de creixement al Principat arran de l'aparició de les emissores de la Generalitat, Ràdio 4 es configurava com l'única cadena que cobria les tres grans regions del domini del català a l'Estat espanyol. A les Illes era l'única emissora en català. I al País Valencià fou també la pionera, junt amb el Canal 9 Ràdio de la RTVV.

Com és sabut, des de l'agost passat

Ràdio 4 ha estat clausurada tant al País Valencià com a les Illes pel director general de RTVE, Jordi Garcia Candau, que és valencià i no s'amaga de parlar en català –¡tragi-comèdies de la vida espanyola!–. La Ràdio 4 de Catalunya s'escapava momentàniament del desastre gràcies, segons s'ha comentat, a la intercessió directa del vice-president Narcís Serra. L'excusa oficial fou la necessitat de sanejament i reestructuració de RNE i de RTVE, després de la privatització televisiva.

L'excusa al·legada és totalment inconsistent. Les raons abunden. ¿Cal insistir en la vocació innata de servei públic i, per tant, de servei a la normalització lingüística, de Ràdio 4? ¿O bé convé recordar que el pressupost de Ràdio 4 en català no arribava, en termes reals, ni a un 0,5 per cent del total de RNE? En qualsevol cas, i ultra les raons esgrimides pels treballadors i sindicats, caldria atendre's a una sola raó sense discussió possible en una democràcia no centralista: i és que els tres Parlaments autonòmics afectats, de les Illes, de València i del Principat, han anat aprovant per unanimitat mocions a favor de la reobertura i/o continuïtat de Ràdio 4.

No deixa de ser especialment tràgic que, quan una emissora pública arriba a ser vehicle institucionalitzat d'intercanvi d'emissions i de programes en català per a la major part del domini lingüístic, un senyor de Castelló decideixi des de Madrid de tallar-li les ales. ¿Podem confiar que aquest senyor, nomenat a dit, serà sensible a la petició d'uns tres-cents diputats de la seva àrea lingüística i cultural? Esperem-ho. Tenim un trio d'asos a les mans per primera vegada: jels nostres tres Parlaments s'han posat d'acord! Conclusió: salvar Ràdio 4 és innegociable.

Josep Gifreu